ISSN 0554-6397
UDK: 004.032.26

Branka Teklić*
E-mail: branka@hpms.hr
Hrvatski pomorski muzej Split

Uloga Hrvatskog pomorskog muzeja Split i muzejske edukacije u očuvanju hrvatske pomorske baštine

Sažetak

U ovom radu predstavlja se djelovanje Hrvatskog pomorskog muzeja Split na području muzejske edukacije s djecom i mladima, ali i odraslim sudionicima koji ga posjećuju te sudjeluju u muzejsko-edukativnim radionicama u sklopu ERASMUS+ programa. Svi oni prepoznali su Muzej kao svojevrsni generator znanja, neformalnog obrazovanja i održivog razvoja s ciljem edukacije djece, učenika, mladih i odraslih. Suradnja s odgojno-obrazovnim ustanovama, djecom, učenicima i mladima, građanskim udrugama i ERASMUS+ programima za odrasle ključna je za realizaciju ciljeva očuvanja hrvatske pomorske materijalne i nematerijalne baštine.

Ključne riječi: Hrvatski pomorski muzej Split, pomorstvo, edukacija, pedagoški rad, andragoški rad, muzejsko-edukativne radionice

1. Uvod

Hrvatski pomorski muzej Split snažno potiče edukaciju djece i mladih, ali i odraslih sudionika koji ga posjećuju te sudjeluju u muzejsko-edukativnim radionicama u sklopu ERASMUS+ programa, kao i domaćih i stranih posjetitelja koji Muzej posjećuju samostalno.

Muzej je osnovan 1997. godine kao ustanova u kulturi kojoj je osnivač Grad Split, a koja istražuje, prikuplja, čuva i prezentira materijalnu i nematerijalnu pomorsku baštinu hrvatske obale Jadrana od prapovijesti do danas.

Iako je riječ o relativno mladoj ustanovi, osnovanoj 1997. godine, njezino osnivanje nije označilo početak pomorskog muzealstva u Splitu. O tom je procesu objavljeno više radova koji prate razvoj pomorskog muzealstva u Splitu. Taj je razvoj započeo 1925. godine osnutkom prvoga pomorskog muzeja u Splitu – Muzeja Jadranske straže

* viša kustosica

– te se nastavio djelovanjem Pomorskog muzeja JAZU-a (danas HAZU-a), smještenog u Palači Milesi na Voćnom trgu, potom Vojno-pomorskog muzeja JRM-a, odnosno poslije Vojno-pomorskog muzeja Hrvatske ratne mornarice, koji je bio smješten u tvrđavi Gripe, gdje se danas nalazi Hrvatski pomorski muzej Split.

Od osnutka Muzeja, u skladu s hrvatskim i svjetskim trendovima u muzealstvu, osobito u području muzejske edukacije, postupno se razvijala svijest o važnosti suradnje s odgojno-obrazovnim ustanovama, djecom, učenicima i mladima, građanskim udrugama te sudionicima programa ERASMUS+ za odrasle. Takva je suradnja prepoznata kao jedan od ključnih preduvjeta za ostvarivanje ciljeva očuvanja pomorske baštine, jer su muzejsko-edukativne radionice usmjerene na teme očuvanja pomorske materijalne i nematerijalne baštine. One obuhvaćaju održivost i održivo ribarstvo, ekologiju i zaštitu života pod morem, ronjenje, podvodnu arheologiju te revitalizaciju praktičnih vještina, poput vezanja mornarskih čvorova i osnova telegrafije. Uz to, provode se i različite kreativne radionice, uključujući slikanje, crtanje i modeliranje glinom, koje, osim što potiču kreativnost, pridonose razvoju motoričkih sposobnosti i koordinacije djece i učenika te njihovih socijalnih vještina.

2. Uloga Muzeja u očuvanju hrvatske pomorske baštine

Muzej je već od svojega osnutka, odnosno otvaranja za posjetitelje 1999. godine, prepoznavao važnost muzejske edukacije, osobito pedagoškog rada te je od skromnih početaka razvio opsežan edukativni program, koji danas obuhvaća 29 različitih muzejsko-edukativnih radionica s ciljem edukacije djece, mladih i odraslih te domaćih i stranih posjetitelja o hrvatskoj maritimnoj baštini.

Osim stalnog edukativnog programa, Muzej je organizirao i brojne povremene pedagoške radionice koje su osmišljavane i održavane u sklopu različitih edukativnih akcija, uključujući godišnju edukativnu akciju Hrvatskoga muzejskog društva, koja se održava tijekom travnja i svibnja.

Važno je istaknuti da su svi muzejsko-edukativni programi temeljeni na stalnom muzejskom postavu i građi iz muzejskog fundusa, koja prikazuje razvoj pomorstva na hrvatskoj obali Jadrana, od njezina sjevera do juga, u razdoblju od antike do 21. stoljeća. Upravo je takav prostorni i vremenski obuhvat omogućio razvoj raznovrsnog i kvalitetnog muzejsko-edukativnog programa.

Godine 2011. započelo se i s tiskanjem prvih publikacija za djecu, najprije „Bojanke“ s pomorskim motivima, zatim još dviju publikacija, od kojih je prva tiskana 2013. godine pod nazivom „Pomorska slikopisanka“, a druga 2014. godine pod nazivom „Od *Bodulke* do *Hrvata* trajektna je to bojanka“, posvećena prvome trajektu na Jadranu, slavnoj *Bodulki*, koja je povezivala Crikvenicu i Šilo na otoku Krku. Godine 2015. iz tiska je izašla „Ribolovka - vježbenica za ribare malene“, koja je do 2025. godine doživjela svoje peto izdanje i predstavlja najpopularniju i najposjećeniju muzejsko-

edukativnu radionicu, koja se izvrsno nadopunjuje s kurikulumom trećeg razreda osnovne škole, jer učenici upravo tada proučavaju primorski kraj u sklopu nastavnog predmeta Priroda i društvo. Kao što joj i sam naziv govori, posvećena je ribolovu na Jadranu, ribarskom alatu i održivom ribarstvu. Uslijedila je suradnja s Muzejom grada Kaštela na dvama projektima, koji se nadovezuju jedan na drugi. Riječ je o „Plovidbi u prošlost" i „Plovidbi u prošlost 2", u sklopu kojih su učenici imali priliku i zaploviti na povijesnom brodu *Rižana*, izgrađenom 1881. godine.

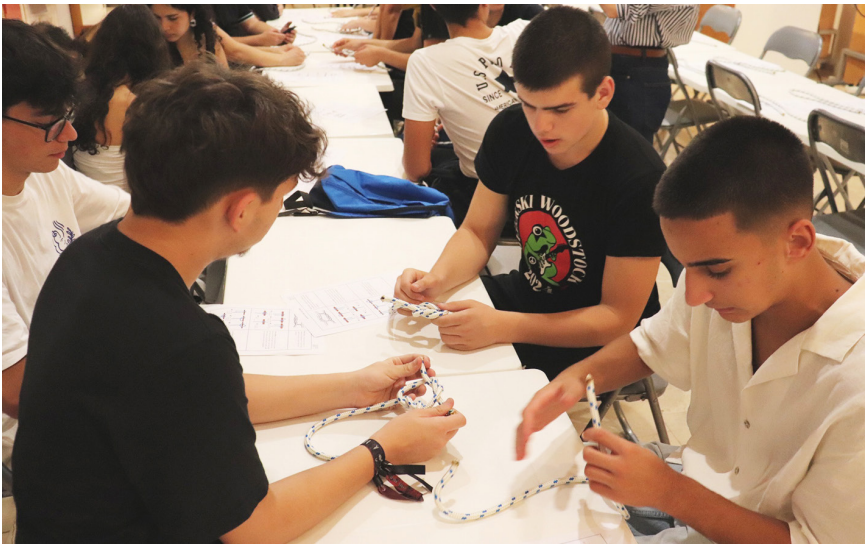
Nakon rekordno uspješne publikacije „Ribolovka" tiskano je još nekoliko pedagoških izdanja, koja su poslužila kao temelj za istoimene muzejsko-edukativne radionice: „Mala škola brodogradnje", „Život pod morem", „Put oko svijeta s hrvatskim kapetanom Ivom Visinom" i „Pomorske pustolovine Duje i Luce". Objavljena je i edukativna igra „Tvrđave: posade i opsade", koja je zbog velikog interesa doživjela tri izdanja.

Sve navedene radionice, kao i brojne druge koje nisu rezultirale objavljivanjem pedagoške publikacije, predstavljene su u „Katalogu muzejsko-edukativnih i kreativnih programa", koji služi kao vrijedan priručnik odgojiteljima, učiteljima i nastavnicima pri planiranju i organizaciji posjeta Muzeju. Posebno je važno istaknuti da su svi programi usklađeni s Nacionalnim okvirnim kurikulumom za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje. Zahvaljujući toj usklađenosti, odgojitelji, učitelji i nastavnici muzejske sadržaje mogu jednostavno uključiti u svoje godišnje planove i programe rada.

Muzej je, dakle, kontinuirano povećavao broj muzejsko-edukativnih programa za djecu, pa su uz već navedene osmišljene i radionice koje potiču razvoj motoričkih vještina, poput modeliranja glinom, crtanja i slikanja, kao i radionice vezanja mornarskih čvorova.

Slika 1. Kreativna radionica modeliranja gline „More, amfore, brodovi…" za predškolski uzrast (HPMS)

Slika 2. Praktična radionica vezanja mornarskih čvorova prilagođena za učenike srednje škole (HPMS)

Uz navedene muzejsko-edukativne programe, Muzej nudi i stručna vodstva kroz stalni postav, prilagođena dobi i predznanju posjetitelja. Prepoznajući važnost interpretacijskog pripovijedanja (*storytellinga*), Muzej je uveo i kostimiranu interpretativnu turu s likom Magde Lupis, rođakinje izumitelja torpeda Ivana Lupisa (Vukića), koja posjetitelje upoznaje s njegovim životom i djelom iz drukčije perspektive.

Slika 3. Kostimirana interpretativna tura „Hrvatski pomorski vremeplov uz Magdu Lupis“ (HPMS)

Muzej je sudjelovao i u projektu Europske unije kojim je dodatno unaprijeđena ponuda edukativnih sadržaja za djecu i odrasle posjetitelje s ciljem podizanja svijesti o važnosti očuvanja podvodne pomorske baštine. U sklopu projekta „Zaštita podvodnog nasljeđa kroz digitalizaciju i valorizaciju kao novi oblik turističke ponude“ (WRECKS4ALL), financiranog u okviru programa Interreg IPA prekogranične suradnje Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora 2014. – 2020., u Muzeju je uspostavljena VR/AR dvorana za virtualnu i proširenu stvarnost. Zahvaljujući toj tehnologiji, posjetitelji mogu virtualno zaroniti i istražiti osamnaest podvodnih arheoloških lokaliteta u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori.

Slika 4. Dodatni sadržaj Muzeja - VR/AR dvorana za proširenu i virtualnu stvarnost HPMS-a s najzanimljivijim podvodnim arheološkim lokalitetima Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Crne Gore (HPMS)

Za edukaciju služi i interaktivni *touch screen* ekran, kojim su zabilježeni neki od najzanimljivijih podvodnih arheoloških lokaliteta Splitsko-dalmatinske županije, a koji je realiziran sredstvima Splitsko-dalmatinske županije u sklopu projekta „Pomorsko je dobro“.

S obzirom na činjenicu da je većina edukativnih programa usmjerena na pedagoški rad, odnosno rad s djecom, Muzej je odlučio organizirati i radionice za odrasle te se posvetiti i andragoškom radu, posebice sa stranim posjetiteljima, odnosno odgojno-obrazovnim djelatnicima osnovnih i srednjih škola iz cijele Europe koji dolaze u Muzej u sklopu ERASMUS+ programa te za njih prilagoditi neke postojeće radionice.

Slika 5. Radionica za odrasle u sklopu ERASMUS+ programa pod nazivom „Pomorski detektivi“, 2024. (HPMS)

Najnoviji program, namijenjen domaćim i stranim posjetiteljima svih uzrasta, nosi naziv „Istraži muzej!“, a dostupan je i na engleskom jeziku pod naslovom „Explore the Museum!“. Riječ je o edukativnoj publikaciji, koja posjetiteljima omogućuje samostalno istraživanje muzejskog postava kroz upoznavanje njegovih najzanimljivijih predmeta i rješavanje zadataka povezanih s njima. U potrazi ih vode dva ilustrirana lika – kapetan, „stari morski vuk“, i mornar galeb, koje je osmislila ilustratorica Simona Pavlović. Naljepnice s njihovim likovima diskretno su postavljene na podu kako bi posjetiteljima olakšale snalaženje i potragu kroz muzejski postav, koji se prostire na više od 800 m².

Slika 6. „Istraži muzej!“ (HPMS)

3. Zaključak

Muzej kroz godine bilježi sve veći broj realiziranih posjeta, stručnih vodstava i muzejsko-edukativnih radionica te konačno djece i odraslih koji su iz Muzeja izašli educirani, motivirani i nadahnuti za očuvanje hrvatske pomorske baštine.

Muzej je nastojao na najbolji mogući način iskoristiti prednosti učenja u muzejskom okruženju u odnosu na odgojno-obrazovne ustanove. Naime, jedna od temeljnih zadaća muzeja nije samo educirati posjetitelje, nego im i omogućiti zanimljivo, poticajno i interaktivno iskustvo. Učenje kroz igru pokazalo se osobito učinkovitim, posebice u neformalnom okruženju izvan vrtića i škole, gdje posjetitelji znanje stječu neposrednim iskustvom, istraživanjem i aktivnim sudjelovanjem.

Ulogu Hrvatskoga pomorskog muzeja Split u revitalizaciji i očuvanju hrvatske pomorske baštine, ostvarenu kroz muzejsko-edukativne radionice, predavanja, izložbe, brojne suradnje te izdavanje kataloga i drugih publikacija, prepoznali su brojni dionici. To potvrđuju kako posjetitelji koji se Muzeju kontinuirano vraćaju, tako i oni koji ga posjećuju prvi put, ali i muzejska struka, koja je njegov predani rad i doprinos i zalaganje djelatnika prepoznala i nagradila.

Pred muzejskim djelatnicima i dalje stoji zadaća praćenja suvremenih muzeoloških trendova, kritičkog promišljanja te donošenja odluka koje pridonose revitalizaciji, očuvanju i popularizaciji baštine. Istodobno, kao i svaka muzejska ustanova, Muzej treba nastaviti istraživati, prikupljati, čuvati i predstavljati baštinu javnosti. Na taj se način razvija svijest i osnažuje odgovoran odnos muzejske publike prema vlastitoj maritimnoj baštini.

Literatura

1. Despotušić, B., Blažević, P., Gamulin, V. (2015) RibOlovka - vježbenica za ribare malene. Split, Hrvatski pomorski muzej Split.
2. Despotušić, B. (2017) Mala škola brodogradnje. Split, Hrvatski pomorski muzej Split.
3. Despotušić, B. (2018) Put oko svijeta s hrvatskim kapetanom Ivom Visinom. Split, Hrvatski pomorski muzej Split.
4. Despotušić, B. (2019) Život pod morem. Split, Hrvatski pomorski muzej Split.
5. Lovrić, M. (2020) Hrvatski pomorski muzej u Splitu. Informatica museologica, br. 36 (1-2), Zagreb, Muzejski dokumentacijski centar, 39-53.
6. Teklić, B. (2026) Istraži muzej! Split, Hrvatski pomorski muzej Split.
7. Teklić, B. (2026) Explore the Museum! Split, Hrvatski pomorski muzej Split.
8. Teklić, B. (2026) Katalog muzejsko-edukativnih i kreativnih programa, Split, Hrvatski pomorski muzej Split. Dostupno na: https://hpms.hr/images/Katalog_radionica_HPMS_2026.pdf (pristupljeno: 1. travnja 2026.)
9. Teklić, B. (2020) Muzejsko-edukativni i kreativni programi Hrvatskog pomorskog muzeja Split. U: Zbornik radova 10. skupa muzejskih pedagoga Hrvatske „Granice i vizije“, Zagreb, Hrvatsko muzejsko društvo, 98-107.
10. Teklić, B. (2023) Pomorske pustolovine Duje i Luce. Split, Hrvatski pomorski muzej Split.
11. Teklić, B. (2020) Život pod morem. *Informatica museologica*, br. 51, Zagreb, Muzejski dokumentacijski centar, 187-189.
12. Muzejski dokumentacijski centar. Statistika hrvatskih muzeja. Dostupno na: https://mdc.hr/hr/muzeji/muzejska-statistika/statistika-hrvatskih-muzeja/. (pristupljeno: 1. travnja 2026.)

ISSN 0554-6397
UDK: 004.032.26

Branka Teklić
E-mail: branka@hpms.hr
Croatian Maritime Museum Split

The Role of the Croatian Maritime Museum Split and Museum Education in Preserving Croatian Maritime Heritage

Abstract

This paper presents the activities of the Croatian Maritime Museum Split in the field of museum education, with a particular focus on children and young people, as well as adult participants who visit the museum and take part in educational workshops organised within the framework of the Erasmus+ programme. These diverse groups engage with the Museum as a centre for knowledge, non-formal education, and the promotion of sustainable development. The paper highlights the importance of educational and outreach activities aimed at children, students, young people, civic associations, and Erasmus+ programmes for adults in raising awareness of Croatia's tangible and intangible maritime heritage.

Keywords: Croatian Maritime Museum Split, seafaring, education, educational activities, adult education, museum educational workshops